

EUROPEAN MONITORING CENTRE ON RACISM AND XENOPHOBIA
OBSERVATOIRE EUROPÉEN DES PHÉNOMÈNES RACISTES ET XÉNOPHOBES
EUROPÄISCHE STELLE ZUR BEOBACHTUNG VON RASSISMUS UND FREMDENFEINDLICHKEIT

Europees Waarnemingscentrum voor
Racisme en Vreemdelingenhaat

JAARVERSLAG 1999

SAMENVATTING

NL

Vormgeven aan de Werkelijkheid

“Het jaar 1999 kan worden gezien als het jaar dat de hele evolutie van Europa over de afgelopen eeuw in zich verenigt. Ondanks al het positieve dat is bereikt, heeft Europa, slechts vijftig jaar na de holocaust, wederom op haar grondvesten staan beven. De systematische uitroeiing van de Albanezen in Kosovo heeft ons wederom laten zien dat racisme, vreemdelingenhaat, onverdraagzaamheid en geweld aan het einde van het millennium nog altijd in Europa voorkomen. De brandende conflicten op de Balkan en de permanente gewelddadige discriminatie die door etnische minderheden in een groot aantal lidstaten wordt ervaren, hebben overduidelijk aangetoond dat de strijd tegen het racisme en de vreemdelingenhaat meer dan ooit vraagt om onze gezamenlijke inzet en toewijding, meer dan ooit een beroep doet op ons hart en onze ziel.

Recente ontwikkelingen tonen heel duidelijk aan dat het Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat, het "jongste" gedecentraliseerde agentschap van de Europese Unie, gelegen middenin het hart van Europa, een onmisbare instelling is die de belangrijke taak heeft de kwaliteit van leven in Europa te verbeteren en die taak te verwezenlijken door het kweken van saamhorigheid en begrip".

Jean Kahn, voorzitter van het Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat

1 De situatie in de lidstaten van de EU

1.1 Inleiding

Het Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat (EUMC) heeft als voornaamste doelstelling het aan de Gemeenschap en de lidstaten verstrekken van objectieve en betrouwbare gegevens, waarmee verschijnselen en uitingen van racisme, vreemdelingenhaat en antisemitisme op Europees niveau kunnen worden vergeleken. Het centrum bestudeert ook de omvang en ontwikkeling van verschijnselen en uitingen van racisme, vreemdelingenhaat en antisemitisme, analyseert de oorzaken, de gevolgen en de uitwerking ervan en onderzoekt voorbeelden van goede praktijken ter bestrijding van deze verschijnselen en uitingen.

Het jaarverslag heeft tot doel te laten zien wat de aard en de omvang is van de moeilijke taken waarvoor de Europese Unie, de EU-instellingen en de lidstaten zich met betrekking tot het racisme, het antisemitisme en de vreemdelingenhaat geplaatst zien.

Op dit moment bestaat er binnen de lidstaten geen uniformiteit en zijn er geen gemeenschappelijke definities met betrekking tot het verzamelen van gegevens over racisme en raciaal geweld. Dergelijke uniformiteit en gemeenschappelijke definities ontbreken zelfs bij een begrip als raciale/etnische minderheden. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de lidstaten in de manier waarop de monitoring en registratie van uitingen van racisme en discriminatie plaatsvinden. Degenen die zich in de lidstaten met gegevensverzameling bezighouden, hebben allen het gevoel dat incidenten met een racistisch motief te weinig worden gemeld en te weinig in de boeken terechtkomen. Onderzoeken onder slachtoffers tonen aan dat slechts een klein deel van dit soort incidenten wordt gemeld. Duitsland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk zijn de lidstaten die misdrijven met een racistisch motief en uitingen van rassendiscriminatie/etnische discriminatie officieel en in detail documenteren.

Het Waarnemingscentrum beschikt dan ook nog altijd niet over het complete instrumentarium waarmee racisme op Europees niveau doeltreffend kan worden gemeten en gevolgd. In dit licht bezien, is de recente aanvaarding van Richtlijn 2000/43/EG, waarin de beginselen van gelijke behandeling van personen, ongeacht hun raciale of etnische oorsprong, wordt geïmplementeerd, een stap in de goede richting.

Voor het jaarverslag 1999 zijn officiële en onofficiële informatiebronnen gebruikt, variërend van de eigen projecten van het Waarnemingscentrum, officiële publicaties van EU-instellingen, overheidspublicaties en wetenschappelijke studies tot NGO-rapporten. Bovendien is er informatie van de Verenigde Naties, de Raad van Europa en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) geraadpleegd.

De verschillende meldingen van racisme die in 1999 in Europa plaatsvonden, of die nu afkomstig waren van de massamedia, van de officiële autoriteiten of van niet-gouvernementele instellingen, laten echter zien dat racisme een ernstig probleem is en dat geen van de EU-landen ervan gevrijwaard blijft.

Het Waarnemingscentrum zal in begin 2001 de resultaten presenteren van een speciale Eurobarometer-enquête met betrekking tot de standpunten tegenover immigranten en minderheden. De Eurobarometer is voor de Europese Unie een instrument om te kunnen nagaan welke groepen mensen in de vijftien EU-lidstaten er welke waarden en standpunten op na houden en welke variaties en wijzigingen daarin eventueel optreden.

1.2 Racistische en discriminerende uitingen

Voor de interpretatie van racisme hanteert het Waarnemingscentrum het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, dat is geratificeerd door alle lidstaten van de EU met uitzondering van Ierland.¹ Deze uitgebreide definitie dekt elk onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur op basis van ras, kleur, afkomst of nationale/etnische oorsprong, waarvan het doel of het effect is het ongedaan maken van of het afbreuk doen aan het - op basis van gelijkwaardigheid - erkennen van, beschikken over of uitoefenen van de rechten en fundamentele vrijheden van de mens op het politieke, economische, sociale en culturele vlak of op elk ander vlak van het openbare leven.

Deze definitie omvat een scala van incidenten waarvan de gevolgen als racistisch worden aangemerkt. Dat betekent dat niet alleen duidelijk racistisch geweld als racisme wordt geïnterpreteerd maar dat ook de subtiele uitingen van uitsluiting op basis van ras, etniciteit, godsdienst of cultuur, antisemitisme en vreemdelingenhaat daartoe worden gerekend.

1.2.1 Raciaal geweld

Ernstige uitingen van raciaal geweld zijn de incidenten met een racistisch motief die bij het publiek alom bekend zijn, omdat zij - zoals alle ernstige misdrijven - in de massamedia volop aandacht krijgen. In 1999 werden er pogingen tot doodslag en moord op raciale, etnische, godsdienstige of

¹ De regering van Ierland heeft aangegeven van plan te zijn stappen te ondernemen tot Ierse ratificatie van het verdrag, zodra het wetsontwerp inzake gelijke status, dat momenteel bij het parlement ligt, tot wet is verheven.

culturele gronden gemeld in de nationale massamedia van Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk.

1.2.2 Neonazistische misdrijven

In 1999 vond er in Duitsland en Zweden een toename plaats van het aantal geregistreerde misdrijven, gepleegd met een racistisch motief, die aan neonazistische groeperingen werden toegeschreven. In Duitsland deed zich een afname voor van het totale aantal misdrijven, maar een toename van het aantal geweldsdelicten. De Zweedse politie meldt een toename van het terrorisme. Raciaal geweld dat wordt toegeschreven aan neonazi's en skinheads is ook gemeld uit Spanje en Portugal, waar deze groeperingen verantwoordelijk werden gehouden voor een groot deel van het raciale geweld.

1.2.3 Slachtoffers van raciaal geweld en rassendiscriminatie

Meldingen van de lidstaten uit 1999 tonen aan dat er in alle lidstaten etnische/raciale minderheden, immigranten en vluchtelingen zijn die het risico lopen het slachtoffer te worden van raciaal geweld en rassendiscriminatie. De misdrijven waaraan de neonazistische organisaties zich schuldig maken zijn vooral gericht tegen immigranten, personen van buitenlandse afkomst en de joodse gemeenschap. Er heeft ook een toename plaatsgevonden van delicten tegen homoseksuelen, leden van de politieke oppositie, journalisten en politieagenten.

Discriminatie van de Romaminderheden vond in 1999 in een aantal lidstaten plaats. Mensenrechtenorganisaties hebben aandacht besteed aan de slechte behandeling en discriminatie van Roma in Italië, Spanje en Griekenland. In Italië en Griekenland gingen de vluchtelingen uit Kosovo en Albanië zwaar gebukt onder raciaal geweld.

Immigranten - met en zonder reguliere status - uit Afrikaanse landen vormen nog een groep die in de lidstaten risico loopt het slachtoffer te worden van raciaal geweld en rassendiscriminatie. Volgens onderzoeken in Denemarken, Finland en Zweden, die in 1999 werden gepresenteerd, waren immigranten uit Afrikaanse landen in hoge mate het slachtoffer van raciaal geweld en rassendiscriminatie. Ook wordt gemeld dat slechts een minderheid van de slachtoffers bij de autoriteiten aangifte doet van discriminatie.

Er is gesuggereerd dat het aantal slachtoffers dat aangifte doet van uitingen van discriminatie zal stijgen a) als er gerichte antidiscriminatie wetgeving van kracht wordt, b) als er onafhankelijke/gespecialiseerde organen worden opgericht, c) als de informatie over en bekendheid met de procedures wordt vergroot en d) als het wantrouwen jegens of de angst voor de autoriteiten minder wordt.

1.2.4 Raciaal geweld en rassendiscriminatie van de kant van de politie

Uitingen van raciaal geweld blijven niet noodzakelijkerwijs beperkt tot de zelfkant van de Europese maatschappij. Ook het gewone publiek en degenen die het strafrecht ten uitvoer moeten leggen maken zich schuldig aan uitingen van discriminatie en gewelddadige incidenten.

In een aantal lidstaten was in 1999 sprake van mishandeling door de politie. De discriminatie en mishandeling door de politie vinden volgens de meldingen voornamelijk plaats in drie soorten

situaties: tijdens identiteitscontroles, tijdens de uitzetting van immigranten en tijdens de contacten met personen die in hechtenis zijn genomen.

Amnesty International en de International Helsinki Federation for Human Rights hebben in 1999 gevallen uit een aantal lidstaten onder de loep genomen. Een aantal gevallen is onderzocht door de Europese Commissie ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling. Het merendeel van de mensen van wie werd gemeld dat zij zouden zijn mishandeld bij hun uitzetting of hun inhechtenisneming, was afkomstig uit Afrikaanse landen. In België en Oostenrijk stierf een aantal mannen van Nigeriaanse afkomst tijdens hun uitzetting. Een inwoner van Mali werd tijdens zijn uitzetting gemolesteerd door de Franse politie. Een inwoner van Tunesië stierf in een Frans detentiecentrum en drie cipiers werden geschorst wegens het molesteren van gedetineerden van Noord-Afrikaanse afkomst. In Oostenrijk werden acht mishandelingen door de politie van personen van buitenlandse afkomst geregistreerd.

De meldingen uit de lidstaten laten zien dat huidskleur en culturele afkomst nog altijd belangrijke factoren zijn. Personen met een "zwarte" huid lopen volgens statistieken in het Verenigd Koninkrijk nog altijd veel meer kans door de politie te worden gearresteerd dan personen met een "blanke" huid. Dit verschijnsel beperkt zich niet tot het Verenigd Koninkrijk. In 1999 kwamen er uit een aantal lidstaten meldingen dat "zwarte" personen of personen gekleed in de traditionele Romakledij veel meer kans liepen gearresteerd te worden dan de rest van de bevolking. Uit het verslag dat de ECRI in 1999 over Griekenland opstelde blijkt dat Roma, Albanezen en andere immigranten veelvuldig het slachtoffer van wangedrag van de politie zijn.

1.2.5 Misdrijven en propaganda met een racistisch motief

De incidenten met een racistisch motief die het meeste voorkomen zijn niet de gewelddadige incidenten die in de massamedia worden belicht. Uit officiële Duitse statistieken blijkt dat van de in totaal 10.037 geregistreerde misdrijven met een motief dat voortkomt uit racisme of vreemdelingenhaat, 66% tot de categorie van de propagandamisdrijven behoorde. Het totale aantal door racisme ingegeven misdrijven in het Verenigd Koninkrijk lag, tussen april en september 1999, op 10.982. Daarvan had de helft betrekking op intimidatie. In Zweden bedroeg het aantal gemelde misdrijven met een motief dat voortkomt uit racisme of vreemdelingenhaat in 1999 in totaal 2363. Daarvan waren onwettige bedreigingen, mishandeling en intimidatie de drie meest voorkomende categorieën. In Zweden vonden in 1999 125 antisemitische misdrijven plaats. In deze categorie werden de slachtoffers voornamelijk hinderlijk gevolgd/lastiggevallen.

1.2.6 De massamedia en vreemdelingenhaat

Bij de massamedia zou kunnen worden gekeken naar de manier waarop zij onbedoeld vreemdelingenhaat in de hand werken, ofwel door hun negatieve verslaggeving over immigranten en asielzoekers ofwel door hun verslaggeving over neonazi's. In 1999 kan de verslaggeving in de Griekse en Italiaanse media hebben bijgedragen tot de criminaliserende toon rond het verschijnsel immigratie die in beide landen werd aangeslagen na een recente migratiegolf uit Albanië. Meldingen uit Ierland laten zien hoe door de negatieve houding tegenover asielzoekers, vluchtelingen en Reizigers een klimaat van racisme ontstond, waarna het aantal gevallen van fysiek en verbaal geweld toenam. In de Oostenrijkse verkiezingscampagne van 1999 verschenen in een aantal van 's lands belangrijkste media campagneadvertenties van de FPÖ en werd de term "Überfremdung" een alledaags begrip.

1.2.7 Discriminatie op raciale, etnische, godsdienstige of culturele gronden

Discriminatie op raciale, etnische, godsdienstige of culturele gronden is in de massamedia vrijwel nooit het belangrijkste nieuws. Dit soort uitingen is vaak nogal ongrijpbaar en dus moeilijk te bewijzen. De Commissie voor Rassengelijkheid in het Verenigd Koninkrijk en de ombudsman voor etnische discriminatie in Zweden melden beiden een toename van de discriminatie op alle niveaus van de maatschappij.

De uitingen van discriminatie die in 1999 in de lidstaten plaatsvonden hebben voor het merendeel betrekking op de behandeling van (aanstaande) werknemers en op de arbeidsmarkt. De Zweedse ombudsman registreerde in totaal 184 uitingen van discriminatie, waarvan er 142 betrekking hadden op de behandeling van (aanstaande) werknemers. Een Belgisch onderzoek uit 1999 bevestigt dat Belgische werkgevers bij het aannemen van werknemers discrimineren op raciale gronden. Uit Oostenrijk werd gemeld dat immigranten over het algemeen onder minder gunstige omstandigheden werken, voor minder geld, met minder kans op continuering van hun baan en met minder secundaire arbeidsvoorwaarden dan hun Oostenrijkse tegenhangers.

Het werkloosheidsniveau onder minderheden en immigranten zou kunnen wijzen op discriminatie. Het niveau ligt over het algemeen hoger onder niet-Europeanen, immigranten en minderheden dan onder de bevolkingsgroepen die in een land met een meerderheid vertegenwoordigd zijn. In het Verenigd Koninkrijk blijkt uit een rapport van de TUC dat de kans op werkloosheid groter is als men "zwart" is en ook groter als men "zwart" of "Aziatisch" is en slechtbetaald werk verricht. De Nationale Adviescommissie voor mensenrechten meldde dat het werkloosheidscijfer van niet-Europeanen in Frankrijk driemaal zo hoog is als dat van de Franse autochtonen. Het Nationaal Bureau tegen rassendiscriminatie in Nederland maakte melding van onevenredig meer werkloosheid onder de etnische minderheden.

De sociale uitsluiting van jongeren met een immigrantenachtergrond is eveneens een bron van grote zorg, omdat dit kan leiden tot hoge cijfers op het gebied van de jeugd-delinquentie. In Duitsland meldden de vertegenwoordigers van de vakbonden dat niet-Duitsers, met name jongeren, geconfronteerd worden met discriminatoire praktijken in hun opleiding en op het werk, en dat deze groep het meest te lijden heeft van structurele veranderingen op de arbeidsmarkt. Dit probleem is in 1999 eveneens gemeld vanuit Frankrijk, Italië en Ierland.

In het geval van Italië, Spanje, Griekenland en Portugal blijkt uit wetenschappelijke rapporten en rapporten van mensenrechtenorganisaties dat immigranten (uit Noord-Afrika, Albanië, Kosovo, het

Midden-Oosten, Oost-Europa en Azië) vaak werkzaam zijn in de schaduw economie. Zij krijgen dikwijls minder betaald dan de meerderheid van de werkende bevolking en werken onder minder veilige, minder gezonde omstandigheden. Tegelijkertijd wordt gemeld dat niet-geregistreerde arbeidskrachten onontbeerlijk zijn voor het voortbestaan van sectoren zoals de landbouw, het toerisme en de bouw.

Uit een aantal lidstaten is in 1999 ook discriminatie op het gebied van onderwijs en huisvesting gemeld. Het aantal kinderen uit etnische-minderheidsgroeperingen of kinderen met een immigrantenachtergrond dat geen basisschool bezoekt kan duiden op mogelijke uitsluiting of discriminatie. Dit verschijnsel werd gemeld uit Nederland, waar ouders van blanke kinderen er volgens het Nationaal Bureau tegen rassendiscriminatie voor kiezen hun kinderen niet naar een school te sturen die overwegend door "zwarte" kinderen wordt bevolkt. Uit Portugese rapporten blijkt dat immigranten, afkomstig uit de voormalige Portugese koloniën in Afrika, onder extreem slechte omstandigheden leven.

De mogelijke uitsluiting en discriminatie van de Roma en de Reizigers in de lidstaten was in 1999 een onderwerp van zorg. Italiaanse onderzoeken hebben aangetoond dat een zeer groot percentage Romakinderen en kinderen van Reizigers geen basisschool of middelbare school bezoekt. En wat de huisvesting betreft: uit rapporten van de Italiaanse Commissie voor beleid inzake de integratie van immigranten, blijkt dat immigranten in het algemeen, en Roma in het bijzonder, slachtoffer zijn van discriminatie. In Ierland worden Reizigers op allerlei uiteenlopende gebieden gediscrimineerd, bijvoorbeeld op het gebied van huisvesting, werkgelegenheid en gezondheidszorg.

1.2.8 Racisme in cyberspace

Racisme op Internet is met name een terrein van zorg geworden, omdat Internet op brede schaal wordt gebruikt door racistische groeperingen voor het, vrijwel straffeloos, onder een breed publiek verspreiden van racistische, antisemitische ideeën, vol (vreemdelingen)haat.

Platforms en bulletinboards, met name die van on line kranten en tijdschriften, worden in toenemende mate door neonazi's en andere racistische groeperingen gebruikt voor propagandadoeleinden. Volgens onderzoekers van het Simon Wiesenthal Centrum is het aantal racistische websites gestegen van 1 in 1995 tot 2100 in 1999.

1.3 Het bestrijden van racisme en discriminatie

Het probleem van racisme en discriminatie is niet nieuw en alle overheden van de lidstaten hebben wel een aantal maatregelen genomen om discriminatie op raciale, etnische, culturele en godsdienstige gronden te voorkomen en de integratie van immigranten en etnische minderheden te bevorderen.

Het juridische en institutionele kader varieert evenwel aanzienlijk binnen de Europese Unie. In een aantal landen bestaat een uitgebreidere wetgeving en beschikt men over een institutioneel kader, variërend van onafhankelijke, gespecialiseerde organen tot een ombudsman. De nieuwe Europese richtlijnen, die gestoeld zijn op artikel 13 van het EG-Verdrag, zullen ongetwijfeld voor een aanzienlijke verbetering van de situatie zorgen.

1.3.1 Verbeteringen op juridisch vlak in 1999

In 1999 trad er in een aantal lidstaten nieuwe wetgeving in werking, waarmee men instrumenten in handen kreeg voor de bestrijding van discriminatie en de bevordering van gelijkheid en diversiteit. In België werd de wetgeving verrijkt met een artikel op grond waarvan men bij racistische uitlatingen in de pers snelrecht kan toepassen. Bovendien werden er juridische maatregelen getroffen tegen niet-democratische politieke partijen, die de burger zouden kunnen aanzetten tot racisme. Met de wet in de hand kunnen de Belgische rechters een extra straf opleggen: zij kunnen bepaalde politieke rechten verbeurd verklaren. In Denemarken zag een nieuwe integratiewet het licht. De wet heeft betrekking op de opvang en leefomstandigheden van, met name, vluchtelingen tijdens de eerste drie jaar van hun verblijf in Denemarken. In Griekenland werden presidentiële decreten uitgevaardigd waarin allerlei zaken worden geregeld die te maken hebben met de situatie van asielzoekers en vluchtelingen (met daarin ook aandacht voor humanitaire redenen). In Spanje trad een nieuwe immigratiewet in werking, die buitenlanders, overeenkomstig de grondwet, dezelfde leefomstandigheden garandeert als Spaanse burgers. In Portugal werden twee nieuwe wetten tegen rassendiscriminatie unaniem door het parlement aangenomen. In Finland trad nieuwe antidiscriminatiewetgeving in werking, waaronder een nieuwe wet inzake de integratie van immigranten en de opvang van asielzoekers. In Zweden bekrachtigde men een nieuwe wet inzake maatregelen ter bestrijding van etnische discriminatie op het werk.

1.3.2 Gespecialiseerde instanties, ombudsmannen en mensenrechtencommissies

In een aantal lidstaten werden gespecialiseerde instanties in het leven geroepen, die zich gaan bezighouden met de bestrijding van rassendiscriminatie/etnische discriminatie. In 1999 kreeg de Zweedse ombudsman 60% meer middelen om de nieuwe antidiscriminatiewet te kunnen uitvoeren. De Deense Raad voor Gelijkheid diende een voorstel in voor het oprichten van een instituut voor de bestrijding van etnische discriminatie. In Finland begonnen de voorbereidingen voor het uitbreiden van de activiteiten van de ombudsman voor vreemdelingenzaken, zodat diens werkterrein ook de etnische minderheden en de etnische discriminatie kan omvatten. In Frankrijk richtten de Franse autoriteiten een belangengroepering op, die het analyseren van discriminatie op basis van etnische afkomst als taak heeft. In een aantal lidstaten, zoals het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Ierland, Oostenrijk en Griekenland, werden commissies en comités ter bescherming van de mensenrechten in het leven geroepen.

1.3.3 Bewustmaking

Wetgeving is een elementair onderdeel in de strijd tegen het racisme, maar vraagt ook om extra, aanvullende activiteiten op andere terreinen, zoals onderwijs en opleiding, informatie en communicatie, teneinde het publiek bewust te maken van zaken die te maken hebben met racisme en vreemdelingenhaat. Bepaalde waarden, zoals tolerantie, eerbied voor de ander, mededogen, gerechtigheid en gelijkheid, dienen door alle Europeanen nageleefd te worden. De manier waarop en de middelen waarmee men dit realiseert verschillen van lidstaat tot lidstaat. De school en de massamedia worden door de overheden dikwijls gezien als de belangrijkste bewustmakingsinstrumenten.

1.3.4 De politieopleiding

In 1999 zetten de overheden in een aantal lidstaten opleidingsprogramma's op voor politieagenten en openbare aanklagers. De start van dergelijke programma's werd gemeld vanuit Oostenrijk,

België, Denemarken, Luxemburg, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. In de politieopleiding wordt onder andere aandacht besteed aan de mensenrechten en aan interculturele diversiteit, of leert men om te gaan met diversiteit.

1.3.5 Integratie van immigranten

Programma's voor de integratie van immigranten en minderheden behoorden eveneens tot de initiatieven die de overheden van de lidstaten in 1999 ontplooiden. Deze integratieprogramma's waren bijvoorbeeld gericht op de opleiding van jonge immigranten en hun voorbereiding op de arbeidsmarkt. Dit was bijvoorbeeld in Duitsland en Zweden het geval. In Luxemburg werden projecten opgestart voor gesprekken, in de eigen buurt, tussen jonge immigranten en oudere autochtonen. In Frankrijk ging een initiatief van start om basisschoolleerlingen bewust te maken van en eerbied aan te leren voor de cultuur van de immigranten. Een niet-gouvernementele organisatie nam in Frankrijk in 1999 het initiatief om Internet te gebruiken voor de bestrijding van racisme.

In een aantal lidstaten nam men in 1999 het initiatief om het aantal kinderen van immigranten en etnische minderheden die niet naar school gaan terug te dringen. In Italië leidde de succesvolle inzet van Romabemiddelaars bij de pogingen om het grote schoolverzuim onder kinderen van Roma en Reizigers af te remmen in 1999 tot een nationaal experiment dat in het kader van een Europees programma werd uitgevoerd. In Griekenland begonnen twee mensenrechtenorganisaties met een onderwijscentrum voor moslim- en Romaminderheden. In Finland richtte het project "Van School naar Werk" zich met name op het geven van hulp aan ongeschoolde Roma. De hulp bestond uit het bieden van elementair onderwijs en het bevorderen van een gelijke status op de arbeidsmarkt.

1.3.6 De massamedia in het gevecht om diversiteit

De massamedia kunnen worden gezien als een voorlichtings- en bewustmakingsinstrument, al wint de vermeende behoefte aan spectaculair nieuws het dikwijls van de educatieve rol die de media zouden kunnen spelen. Wanneer het oplaaiend racisme de publieke opinie in zijn greep houdt, zullen de media in het algemeen niet bereid zijn tot preventiecampagnes.

Voor de media die geen aanzet willen geven tot vreemdelingenhaat is het belangrijk om informatie over iemands nationaliteit of etnische achtergrond in negatieve situaties achterwege te laten. In België heeft de overheid in 1999 het initiatief genomen tot een circulaire waarin werd vastgelegd dat autoriteiten alleen melding maken van etnische afkomst of nationaliteit als dat relevant is, om daarmee de stigmatisering van minderheden te voorkomen.

1.4 Aanbevelingen

Het Waarnemingscentrum stelt aanbevelingen op. Het centrum doet dit op basis van de eigen verslagen en activiteiten op een aantal gebieden die de strijd tegen het racisme en de vreemdelingenhaat betreffen. De aanbevelingen voor 1999 hebben betrekking op de wetgeving, het verzamelen van gegevens, de onafhankelijke organen, de monitoring en de rol van de politieke partijen.

1.4.1 Wetgeving

Het Waarnemingscentrum vraagt alle lidstaten:

- alle bewoners juridische bescherming te bieden tegen discriminatie op grond van raciale en etnische afkomst
- ervoor te zorgen dat het strafrecht en het burgerlijk recht doeltreffender kunnen functioneren in de strijd tegen racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en daaraan gerelateerde onverdraagzaamheid
- een systeem te creëren, wanneer dat er nog niet is, waarmee kan worden onderzocht of wetsontwerpen in overeenstemming zijn met niet-discriminatiebeginselen, op basis van ras, etnische of nationale afkomst, godsdienst of geloof, met name met betrekking tot de mogelijke discriminatoire uitwerking op leden van groeperingen die gemakkelijk slachtoffer worden van racisme.

1.4.2 Het verzamelen van gegevens

Het Waarnemingscentrum wijst op het belang van het verzamelen en publiceren van precieze gegevens over het aantal en de aard van incidenten of overtredingen die door racisme of vreemdelingenhaat worden ingegeven, over het aantal gevallen waarin tot vervolging wordt overgegaan of over de redenen waarom juist niet wordt geprocedeerd, en over het resultaat van dergelijke processen.

Statistische, op documenten berustende of technische informatie, hetzij verwerkt na aanlevering door anderen, hetzij zelf geproduceerd, moet regionale en internationale organisaties een overzicht bieden van de verschijnselen van racisme, vreemdelingenhaat en daaraan gerelateerde onverdraagzaamheid - alsmede van de omvang, oorzaken en uitingen ervan - maar ook van de uitwerking van maatregelen die reeds ter bestrijding van deze verschijnselen zijn genomen. De informatie die op deze manier wordt vergaard moet van dien aard zijn dat de ontvangers er zinvolle vergelijkingen mee kunnen maken tussen lidstaten onderling, en lidstaten en instanties die zich met de bestrijding van racisme bezighouden kunnen helpen bij het uitzetten van hun (actie)koers.

Het verzamelen en analyseren van bestaande gegevens

Organisaties op Europees niveau die zich bezig moeten houden met het verzamelen, registreren en analyseren van gegevens dienen de gegevens te verkrijgen uit bronnen zoals lidstaten, derde landen, Europese en nationale niet-gouvernementele organisaties, onderzoeksinstanties en internationale organisaties.

Verbetering van de methodologie voor het vergelijken van gegevens

Er moeten gemeenschappelijke indicatoren en criteria worden opgesteld ten behoeve van de methodologie voor het vergelijken van gegevens die door regionale en internationale organisaties wordt gebruikt om de kwaliteit, de objectiviteit en de betrouwbaarheid te garanderen van gegevens die gehanteerd worden in analyses en bij het formuleren van maatregelen voor de bestrijding van racisme. Deze indicatoren en criteria dienen regelmatig te worden geëvalueerd om de consequentheid van de meet- en analysemethoden die door de lidstaten en de Europese instellingen worden gebruikt te kunnen verbeteren.

1.4.3 Onafhankelijke/gespecialiseerde instanties

Het Waarnemingscentrum vestigt de aandacht op het brede scala van taken dat onafhankelijke, gespecialiseerde organen op nationaal, regionaal en lokaal niveau kunnen verrichten en waarmee ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan het overheidsbeleid op het gebied van de strijd tegen het racisme:

- een mening/advies geven aan overheidsinstanties
- aanbevelingen doen voor wijzigingen in de wetgeving betreffende rassendiscriminatie en discriminatie op etnische en godsdienstige gronden
- monitoring van de situatie te lande
- inventarisaties maken van of onderzoek verrichten naar discriminatie
- voorlichtings- en bewustmakingsactiviteiten opstarten
- een bijdrage leveren aan opleidingprogramma's voor bepaalde doelgroepen
- het grote publiek meer bewust maken van zaken die te maken hebben met discriminatie en hulp bieden aan slachtoffers, ook via het verlenen van juridische bijstand, zodat zij voor de rechter en bij andere instellingen hun rechten kunnen doen gelden

Het Waarnemingscentrum dringt er bij de lidstaten op aan ervoor te zorgen dat de leden van de onafhankelijke/gespecialiseerde instanties representatief zijn voor de bevolking als geheel en dat de instantie haar eigen prioriteiten kan stellen.

Het Waarnemingscentrum vraagt om de oprichting/aanstelling van dergelijke onafhankelijke, gespecialiseerde organen. In landen waar deze instanties reeds bestaan zou het Waarnemingscentrum graag zien dat de doeltreffendheid van dergelijke instanties wordt geëvalueerd en vergroot, maar dat zij tegelijkertijd ook de financiële middelen, de expertise en de capaciteit in handen krijgen waarmee zij doeltreffend kunnen blijven functioneren.

1.4.4 Monitoring

Het Waarnemingscentrum geeft het dringende advies om, op basis van meer precieze statistische gegevens, over te gaan tot monitoring van de situatie van kwetsbare groeperingen of minderheidsgroeperingen, maar ook van alle beleidsvormen en programma's die zich richten op het bestrijden van rassendiscriminatie. De monitoring van programma's en beleidsvormen dient ook te bestaan uit een evaluatie en een follow-up, die gedurende een bepaalde, aanbevolen periode dienen plaats te vinden. Dergelijke statistische gegevens kunnen worden aangevuld met enquêtes waarin de publieke opinie wordt gepeild en met gerichte enquêtes naar de ervaring en beleving van discriminatie en racisme door potentiële slachtoffers.

Binnen het monitoringkader is duidelijk een rol weggelegd voor onafhankelijke instanties, waaronder internationale organen zoals de ECRI en het Europees Waarnemingscentrum, die regelmatig verslag moeten uitbrengen over het functioneren van de nationale voorzieningen.

1.4.5 De rol van politici en politieke partijen

Het Waarnemingscentrum roept politieke partijen op tot het zetten van een aantal concrete stappen waarmee een eerlijke vertegenwoordiging van mensen van verschillende etnische afkomst en

culturele oorsprong in het openbare leven kan worden gerealiseerd en het grote publiek zo'n uitleg van zaken kan worden geven dat er meer begrip en aanvaarding van de verschillen tussen mensen ontstaat. Het Waarnemingscentrum denkt hierbij aan:

- de ondertekening van het *Handvest van Europese politieke partijen voor een niet-racistische maatschappij* en de naleving van de beginselen uit dit handvest die betrekking hebben op verantwoordelijk gedrag inzake racisme, en dat geldt zowel voor de organisatie van de partijen zelf als voor hun activiteiten in het politieke veld;
- de opname van antiracistisch beleid in de verkiezingsprogramma's en de veroordeling van het gebruik - uit racistische motieven en voor verkiezingsdoeleinden - van zaken als immigratie en asiel; daarbij dient de interne selectieprocedure er garant voor te staan dat een verkiesbare kandidaat een antiracistisch beleid uitdraagt;
- de weigering van expliciete of impliciete steun aan extremistische partijen die zich bewegen op het terrein van het racisme en de vreemdelingenhaat.

Het Waarnemingscentrum werd opgericht om ervoor te zorgen dat elementaire gemeenschappelijke waarden van de EU - zoals de strijd voor diversiteit en gelijkheid en tegen racisme en vreemdelingenhaat - in de politiek en in de maatschappij worden nageleefd. Het Waarnemingscentrum maakt zich dan ook ernstig zorgen, met name over de groei van het rechts-extremisme, omdat in het politieke concept van de rechts-extremisten altijd plaats is voor racisme, maar nooit voor minderheden. In een speciaal verslag zal aandacht worden besteed aan dit uiterst belangrijke onderwerp. Dit verslag zal begin 2001 worden gepubliceerd.

2 Belangrijke activiteiten van het Europees

Waarnemingscentrum

In het jaar 1999 heeft het Waarnemingscentrum zich geconcentreerd op het voorbereidende werk voor diens hoofdtaak: het oprichten van een Europees informatienet inzake racisme en vreemdelingenhaat (RAXEN). De leden van de raad van bestuur van het Waarnemingscentrum hebben in de meeste lidstaten nationale rondetafelconferenties georganiseerd. Het Waarnemingscentrum verrichtte een aantal onderzoeksstudies op het gebied van wetgeving, politiek, maatschappij, onderwijs en media, om de lidstaten bij te staan in hun strijd tegen het racisme. Een groot aantal van deze initiatieven wordt uitgevoerd in samenwerking met NGO's en academische instituten.

2.1 RAXEN

Een van de hoofdtaken van het Europees Waarnemingscentrum is de ontwikkeling en coördinatie van een Europees informatienet inzake racisme en vreemdelingenhaat (RAXEN). In het kader van RAXEN worden gegevens verzameld, waarna wordt beoordeeld of deze onderling kunnen worden vergeleken. De resultaten worden bekendgemaakt aan de lidstaten. Op basis van de gegevens kan worden vastgesteld wat bekend is, waar en bij wie. Daarnaast kan kennis beter worden uitgewisseld en kunnen voorbeelden van "goede praktijken" worden verspreid.

In 1999 stelde het Europees Waarnemingscentrum de procedures vast om te kunnen bepalen wie er aan RAXEN mogen deelnemen, wat de ontwikkelingsstadia zijn die RAXEN in de praktijk doorloopt en welke problemen zich voordoen bij het verzamelen van gegevens en informatie.

Het Waarnemingscentrum presenteerde een gedetailleerd voorstel voor de uitvoering van de volgende stappen, waaronder de afbakening en de nominatie - via een openbare aanbestedingsprocedure - van de nationale knooppunten.

2.2 Rondetafelbijeenkomsten

Een andere hoofdtaak van het Waarnemingscentrum is de mogelijkheid bieden tot en het stimuleren van regelmatige rondetafelgesprekken of bijeenkomsten van andere, bestaande adviesorganen binnen de lidstaten. De deelname van sociale partners, onderzoekscentra, vertegenwoordigers van bevoegde overheden, NGO's en andere personen of instanties die zich bezighouden met de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat is hierbij voorgeschreven.

In 1999 werd een algemeen concept voor de rondetafelconferenties opgesteld, dat in 2000 verder zal worden uitgewerkt en aangepast.

Het Europees Waarnemingscentrum bracht op de rondetafelconferenties de volgende onderwerpen ter sprake:

- Het Handvest van Europese partijen voor een niet-racistische maatschappij (Het actieplan moet nog worden opgesteld)
- Het in kaart brengen van de "Goede Praktijken"/Het aanmaken van een overzicht van bestaande praktijken. Alle rondetafelconferenties hebben zich inmiddels over het onderwerp "Goede Praktijken" gebogen en zullen dat blijven doen
- Inventaris van doeltreffende programma's inzake interculturele communicatie
- Ontwikkeling van een gemeenschappelijke aanpak van de tenuitvoerlegging van artikel 13 van het Verdrag van Amsterdam en de daarop betrekking hebbende richtlijnen.

2.3 Bijzondere Onderwerpen

2.3.1 Wetgeving en politiek

Artikel 13 van het EG-Verdrag, als gewijzigd in het Verdrag van Amsterdam

De rechtsgrondslag voor communautaire maatregelen en actie ter bestrijding van discriminatie wordt gevormd door artikel 13 van het Verdrag van Amsterdam. Het Europees Waarnemingscentrum, het EU-orgaan dat verantwoordelijk is voor de monitoring van het racisme en voor het geven van advies aan de EU-instellingen, leunt zwaar op artikel 13. Het Waarnemingscentrum heeft een onderzoeksproject opgezet, waarin nationale verslagen van alle lidstaten worden verzameld. Deze worden daarna gecombineerd tot één rapport waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen de bestaande EU-wetgeving en de bestaande nationale wetgeving op het gebied van de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en antisemitisme. Ook de toepassing van de wetgeving en voorbeelden van goede praktijken worden vergeleken. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Migratiebeleidsgroep.

Handvest van Europese politieke partijen voor een niet-racistische maatschappij

Door het ondertekenen van het Handvest van Europese politieke partijen voor een niet-racistische maatschappij, hebben ongeveer tachtig politieke partijen beloofd zich in hun politieke activiteiten van alle dag en in de strijd om de kiezers te onthouden van discriminatoire uitlatingen. Het Europees Waarnemingscentrum houdt toezicht op de implementatie van het handvest.

Werkgroep "Speerpunten"

In de oprichtingsverordening van het Europees Waarnemingscentrum wordt heel duidelijk melding gemaakt van de taak die het centrum heeft op het gebied van het onderzoek naar en de inventarisatie van de mate waarin de verschijnselen van racisme en vreemdelingenhaat zich voordoen. De ontwikkelingen die plaatsvinden en de oorzaken en gevolgen van deze verschijnselen dienen eveneens onderwerp van onderzoek en inventarisatie te zijn. Het onderzoek en de inventarisatie richten zich onder andere op de volgende terreinen: informatie, onderwijs, maatschappij en cultuur. Het Waarnemingscentrum heeft een werkgroep opgericht, bestaande uit Europese topdeskundigen. De werkgroep heeft de volgende onderwerpen tot speerpunt uitgeroepen:

- Bewustwording van racisme in de maatschappij
- Integratiebeleid - omgaan met diversiteit
- Leiderschap in publieke functies
- De burger en de Europese identiteit

De werkgroep besloot zich te concentreren op het onderwerp "bewustwording van racisme in de maatschappij". Het onderwijs werd gezien als een belangrijk middel om de bewustwording te vergroten en een stelsel van gemeenschappelijke waarden te creëren. Daartoe begon het Waarnemingscentrum gesprekken met het Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (CEDEFOP) en met de Anne Frank-Stichting, om een project op te starten voor het verzamelen en evalueren van lesmateriaal.

2.3.2 De maatschappij: een inventarisatie van Europese stichtingen

Voor toegang tot de Europese burgermaatschappij is samenwerking met NGO's onontbeerlijk. Stichtingen hebben op dit terrein veel invloed. Het Europees Waarnemingscentrum heeft in samenwerking met het European Foundation Centre en de Freudenberg Stiftung een project gelanceerd over het onderwerp "De bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat: een inventarisatie van Europese stichtingen". De goede praktijken inzake de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat zullen daarbij speciale aandacht krijgen. Ongeveer 120 particuliere stichtingen nemen aan het project deel.

2.3.3 Het onderwijs: leerkrachten op herhaling

Met een aantal partners, waaronder de Anne Frank-Stichting en het CEDEFOP, besprak het Waarnemingscentrum hoe leerkrachten nascholing over racisme en vreemdelingenhaat kan worden geboden. Eind 1999 werd er een gezamenlijke bijeenkomst gehouden om te bepalen hoe een dergelijke nascholing eruit dient te zien en wat het resultaat ervan dient te zijn. Er werd een concept opgesteld voor het Waarnemingscentrum, waarin werd aangegeven wat de prioriteiten zijn om de situatie in het onderwijsveld in kaart te kunnen brengen.

2.3.4 De media: mediaconferentie in Keulen (mei 1999)

Het Europees Waarnemingscentrum organiseerde samen met de Westdeutscher Rundfunk (WDR), de European Broadcasting Union (EBU) en het European Institute for the Media de Europese mediaconferentie "Culturele Diversiteit - Tegen Racisme". Het forum nam twee verwante

onderwerpen onder de loep: In welke mate hebben de media het racisme beïnvloed? Welke positieve voorbeelden en benaderingen bestaan er in de media, waarmee deze problemen kunnen worden bestreden?

Meer dan tweehonderd vertegenwoordigers van radio, televisie en pers woonden de conferentie bij. Onder de aanwezigen bevonden zich ook *mediawatchers*, sociologen en psychologen. In de media werd uitgebreid aandacht aan de conferentie besteed.

Als aanvulling op het verslag van de mediaconferentie, dat op grote schaal werd verspreid, publiceerde het Waarnemingscentrum het werkdocument "De media uitgedaagd - kiezen vóór gelijkheid en diversiteit en tegen racisme". In deze publicatie wordt aandacht besteed aan de rol die de media spelen bij het vormen van de publieke opinie en bij het beïnvloeden van de bewustwording op het gebied van racisme en vreemdelingenhaat.

2.4 Werken in de Europese context

2.4.1 Samenwerking met de ECRI

Het statuut van het Europees Waarnemingscentrum vermeldt de noodzaak van nauwe samenwerking met de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) van de Raad van Europa. Eind 1998 nam de Raad van de Europese Unie Besluit 1999/132/EG aan, waarin de samenwerking tussen het Waarnemingscentrum en de ECRI werd vastgelegd. In februari 1999 werd een samenwerkingsakkoord getekend tussen de ECRI en de Europese Gemeenschap. Het doel van het akkoord is: uitwisseling van informatie en Raad van Europa-vertegenwoordiging in de raad van bestuur van het Europees Waarnemingscentrum.

2.5 Informatie en Public Relations

2.5.1 Persactiviteiten en activiteiten gericht op het vergroten van de bewustwording

De berichtgeving over de activiteiten van het Europees Waarnemingscentrum is van begin af aan uitermate bevredigend geweest. Het Waarnemingscentrum heeft in 1999 een aantal persconferenties gegeven, deels in samenhang met de vergaderingen van de raad van bestuur, maar ook naar aanleiding van belangrijke Europese gebeurtenissen of herdenkingen. Het doel was het publiek meer bewust te maken van racisme, vreemdelingenhaat en antisemitisme. Op twee belangrijke persconferenties werden respectievelijk het werkprogramma van het Waarnemingscentrum van 1999 behandeld en het jaarverslag van het centrum over 1998 gepresenteerd. Daarnaast verschenen er door het jaar heen persberichten. Deze hadden voornamelijk betrekking op het feit dat in Europa alertheid op het gebied van racisme en vreemdelingenhaat een eerste vereiste is en dat tolerantie daarbij een essentiële rol speelt.

De bewustwording stimuleren

Het Europees Waarnemingscentrum heeft de bewustwording van racisme en vreemdelingenhaat geprobeerd te stimuleren. Een voorbeeld daarvan is het beroep dat men tegen het einde van het jaar deed op de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten van de EU. Het Waarnemingscentrum

vroeg deze personen om in hun millenniumtoespraak een oproep te doen tegen racisme en vreemdelingenhaat en vóór het eerbiedigen van diversiteit. De meeste staatshoofden en regeringsleiders wilden hun volk maar al te graag herinneren aan het belang van deze waarden voor de gemeenschappelijke toekomst van Europa. De volgende personen gaven aan de oproep gehoor: Gerhard Schröder, Bondskanselier van Duitsland, Martti Ahtisaari, president van Finland, Zijne Koninklijke Hoogheid Carl XVI Gustaf, Koning van Zweden, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix, Koningin der Nederlanden, Jacques Chirac, president van Frankrijk, Carlo Azeglio Ciampi, president van Italië, en Zijne Koninklijke Hoogheid Albert II, Koning der Belgen.

PR-activiteiten

De media hadden het hele jaar door veel belangstelling voor het Europees Waarnemingscentrum. Het Waarnemingscentrum gaf acte de présence in tientallen vraaggesprekken op tv- en radiozenders in heel Europa. Bovendien verschenen er ongeveer tweehonderd artikelen over het Europees Waarnemingscentrum in kranten, tijdschriften en bulletins, voornamelijk in de Europese lidstaten, maar er was ook belangstelling vanuit de rest van de wereld, zelfs vanuit Australië.

2.5.2 Equal Voices

In de tweede helft van het jaar verscheen het eerste nummer van Equal Voices, de nieuwsbrief van het Europees Waarnemingscentrum. De nieuwsbrief verschijnt ook op de website. Het concept van de nieuwsbrief is gebaseerd op informatie en artikelen over racisme en vreemdelingenhaat vanuit heel Europa, maar laat ook ruimte voor inbreng "van buiten". Een servicerubriek en de mogelijkheid voor lezers om actief bij de nieuwsbrief betrokken te zijn geven deze publicatie toegevoegde waarde.

2.5.3 Officiële opening van het Europees Waarnemingscentrum

De officiële opening van het Europees Waarnemingscentrum vond plaats op 7 en 8 april 2000 in het Hofburg Congrescentrum in Wenen. De opening bestond uit een openingsceremonie, die live op de Oostenrijkse televisie werd uitgezonden, het Vienna Forum - een conferentie over politiek en racisme - , en een persconferentie.

Het Vienna Forum

Een centraal onderdeel van de opening was het "Vienna Forum", een internationale conferentie waaraan werd deelgenomen door politici, academici, vertegenwoordigers van de sociale partners en afgevaardigden van niet-gouvernementele organisaties. Het centrale onderwerp - racisme en politiek - werd belicht in toespraken waarin de visie op het Europa van de toekomst werd geschetst en waarin men probeerde vast te stellen of Europa zich inderdaad op een belangrijke tweesprong in zijn ontwikkeling bevindt.

Het thema dat centraal stond in het eerste gedeelte van het programma luidde "Een Europa van Gelijkheid en Verscheidenheid". Het woord werd gevoerd door Jean Kahn, voorzitter van de raad van bestuur van het Europees Waarnemingscentrum, Thomas Klestil, president van de federale republiek Oostenrijk, Nicole Fontaine, voorzitter van het Europees Parlement, Romano Prodi, voorzitter van de Europese Commissie, en Maria de Belém Roseira, vertegenwoordiger van het Portugese voorzitterschap van de EU.

In het resterende gedeelte van het programma kwam een reeks sprekers van naam aan het woord, voornamelijk afkomstig uit academische kringen en uit de wereld van de EU-instellingen, met interessante bijdragen over onderwerpen als "Ons ideale Europa", "Europa op een tweesprong?" en "Het Europees Waarnemingscentrum - Een uitdaging aan de maatschappij". De volgende sprekers voerden onder anderen het woord: Graham Watson, voorzitter van de Commissie vrijheden en rechten van de burger, justitie en binnenlandse zaken in het Europees Parlement, Barones Sarah Ludford, lid van het Europees Parlement, Fodé Sylla, lid van het Europees Parlement, Adam Tyson, DG Werkgelegenheid van de Europese Commissie, Chantal Mouffe, politicoloog verbonden aan de University of Westminster, Charles Taylor, McGill University, Ruth Wodak, Universiteit van Wenen, Jan Niessen, Migratiebeleidsgroep, en Christian Petry, European Foundation Centre en Freudenberg Stiftung.

Het "Vienna Forum" werd door de voorzitter afgesloten met een samenvatting van de stappen die nodig zijn voor een actieprogramma dat zich richt op het bereiken van veranderingen in Europa.

3 Raad van bestuur en dagelijks bestuur

De raad van bestuur neemt besluiten over de activiteiten van het Europees Waarnemingscentrum en de jaarlijkse begroting van het centrum. De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor de verspreiding van het jaarverslag en de conclusies en deskundige visies die daarin worden gegeven.

De raad van bestuur bestaat uit achttien leden: onafhankelijke personen die door elk van de EU-lidstaten worden genomineerd en een vertegenwoordiger van respectievelijk het Europees Parlement, de Raad van Europa en de Europese Commissie. Ieder lid heeft een plaatsvervanger die op dezelfde wijze wordt genomineerd. De raad van bestuur bestond in 1999 uit de volgende leden:

	Lid	Plaatsvervanger
België:	Johan Leman	Jean Cornil
Denemarken:	Ole Espersen	Morten Kjærum
Duitsland:	Uta Wüffel	Barbara John
Finland:	Kaarina Suonio	Tom Sandlund
Frankrijk:	Jean Kahn (voorzitter)	Martine Valdes-Boulouque
Griekenland:	Petros Stangos	Perikles Pangalos
Verenigd Koninkrijk:	Robert Purkiss (vice-voorzitter)	David Weaver
Italië:	Francesco Margiotta Broglio	Diego Ungaro
Ierland:	Mervyn Taylor	Mary Flaherty
Luxemburg:	Nic Klecker	Edouard Wolter
Nederland:	Ed van Thijn	Paul B. Cliteur
Oostenrijk:	Anton Pelinka	Stefan Karner
Portugal:	Pedro Bacelar de Vasconcelos	Esmeraldo de Azevedo
Spanje:	Juan de Dios Ramirez-Heredia	Joaquin Alvarez de Toledo
Zweden:	Stéphane Bruchfeld	Lena Berggren
Europees Parlement:	William Duncan	Jürgen Micksch
Raad van Europa:	Joseph Voyame	Jenö Kaltenbach
Europese Commissie:	Odile Quintin	Adam Tyson

De ambtstermijn van de leden van de raad van bestuur is drie jaar en kan met nog eens één termijn worden verlengd. De raad van bestuur vergadert minstens tweemaal per jaar. Ieder lid heeft één stem. Besluiten worden met twee derde meerderheid genomen.

Het dagelijks bestuur telt vijf leden: voorzitter: Jean Kahn, vice-voorzitter: Bob Purkiss, lid gekozen door de raad van bestuur: Anton Pelinka, lid benoemd door de Raad van Europa: Joseph Voyame, vertegenwoordiger van de Europese Commissie: Odile Quintin

4 Informatiebronnen

4.1 Publicaties van het Europees Waarnemingscentrum

- Algemene informatie - Brochure (verkrijgbaar in het Engels (EN), Frans (FR) en Duits (DE))
- Werken aan beter wederzijds begrip in de strijd tegen racisme, vreemdelingenhaat en antisemitisme, 7 december 1998 (EN, FR en DE)
- Gelijkheid en diversiteit voor Europa – Oproep tot gezamenlijke actie, 7 december 1998 (EN, FR en DE)
- Vreemdelingenhaat en racisme in Europa: In het licht van de publieke opinie 1989-1997, 7 december 1998 (EN, FR en DE)
- Culturele diversiteit - tegen racisme: Verslag van de Europese mediaconferentie die in mei 1999 in Keulen werd gehouden (Beschikbaar in EN en DE)
- De media uitgedaagd: kiezen vóór gelijkheid en diversiteit en tegen racisme, september 1999 (EN en DE)
- Equal Voices - De nieuwsbrief van het Europees Waarnemingscentrum (EN)
- Jaarverslag 1998: Deel 1 - Een ziel voor Europa: De activiteiten van het Europees Waarnemingscentrum. Deel 2 - Confrontatie met de werkelijkheid: De situatie in de lidstaten (EN, FR en DE)
- Jaarverslag 1998 Samenvatting (DA, DE, EL, EN, ES, FI, FR, IT, NL, PT en SV)

4.2 Website

De website, <http://eumc.eu.int>, heeft zich ontpopt tot een nuttig instrument voor het geven van elementaire informatie over het Waarnemingscentrum, bijvoorbeeld aan journalisten, NGO's en overheden. De website bewees zijn belang als informatiebron tijdens de officiële opening van het Waarnemingscentrum, toen journalisten de site gebruikten om inschrijvingsformulieren voor de mediaconferentie te downloaden, en toespraken en foto's in *no time* van het web konden worden gehaald.